Lietas Nr. C27251112
Lietas arhīva Nr. CA-0250-14

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija
šādā sastāvā: sēdes priekšsēdētāja tiesnese L.Mežale,
tiesneses S.Vasiļevska, V.Lohova,
ar sekretāri I.Krušanovu,

2014.gada 19.novembrī izskatīja atklātā tiesas sēdē Rēzeknē, Atbrīvošanas alejā 95, videokonferences režīmā ar Rīgas apgabaltiesu sabiedrības ar ierobežotu atbildību "GRIIN" apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014.gada 12.februāra spriedumu civillietā sabiedrības ar ierobežotu atbildību "GRIIN" prasībā pret valsts akciju sabiedrību "Valsts nekustamie īpašumi" par paziņojumu par nomas maksas izmaiņām atzīšanu par spēkā neesošiem.

Aprakstošā daļa

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "GRIIN" 2012.gada 21.novembrī cēlusi tiesā prasību pret valsts akciju sabiedrību „Valsts nekustamie īpašumi" par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu (lietas 3.lapa), kurā, pamatojoties uz pušu saistībām, kas izriet no 1999.gada 28.jūnijā noslēgtā zemes gabala /adrese/ nomas līguma Nr.1020-Z, Civillikuma 1404., 1410., 1415., 1427., 1483., 1484., 1587.pantu, lūdza tiesu atzīt 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta vienošanās par 1999.gada 28.jūnija zemes gabala /adrese/ nomas līguma Nr.1020-Z grozījumiem par spēkā neesošām.

Prasības pieteikumā norāda, ka prasītājai piederošās ēkas ar kadastra apzīmējumiem /numurs/
atrodas uz valstij piederošā zemes gabala /adrese/, kadastra Nr./numurs A/.

Ievērojot minēto, 1999.gada 28.jūnijā prasītāja noslēdza ar atbildētāju zemes gabala /adrese/ nomas līgumu Nr.1020-Z, saskaņā ar kuru atbildētāja nodeva un prasītāja pieņēma lietošanā zemes gabalu prasītājai piederošo ēku uzturēšanai un apsaimniekošanai. Zemes nomas maksa noteikta Ls 127,70 ceturksnī, ieskaitot PVN.

Ar 2002.gada 14.februāra vienošanos pie 1999.gada 28.jūnija nomas līguma tika mainīts nomas maksas apmērs, pusēm vienojoties, ka nomas maksa ir Ls 255,40 ceturksnī, ieskaitot PVN. Ar 2003.gada 9.janvāra vienošanos pie 1999.gada 28.jūnija nomas līguma atkal tika mainīts nomas maksas apmērs, nosakot, ka nomas maksa ir Ls 179,91 ceturksnī, neieskaitot PVN.

Prasītāja saņēmusi atbildētājas: 2008.gada 3.jūnija paziņojumu par nomas maksas izmaiņām Nr.18/9604, kurā atbildētāja vienpusēji grozījusi pušu starpā noslēgto nomas līgumu, nosakot, ka nomas maksas apmērs no 2007.gada 9.novembra līdz 2007.gada 31.decembrim ir Ls 1 736,05 un no 2008.gada 1.janvāra nomas maksa ir Ls 1 757,66 ceturksnī; 2009.gada 16.marta paziņojumu par nomas maksas izmaiņām Nr.18/4240, kurā nomas maksu no 2009.gada 1.jānvāra noteikusi Ls 1 784,68 ceturksnī; 2010.gada 18.marta paziņojumu par nomas maksas izmaiņām Nr.18/4259, kurā nomas maksu no 2010.gada 1.janvāra noteica Ls 730,83 ceturksnī.

Prasītājs minētos 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta vienošanās uzskata par spēkā neesošām, jo prasītāja tās nav parakstījusi un atbildētāja šādus paziņojumus pieņēmusi vienpersoniski, līdz ar to tām nevar iestāties nekādas no šāda darījuma izrietošās tiesiskās sekas. Turklāt līguma grozījumu prasītājas rīcībā nav un vienīgais apliecinājums to esamībai ir atbildētājas sagatavotie un prasītājai nosūtītie paziņojumi, uz kuru pamata patvaļīgi aprēķināta nomas maksa.

Atbildētāja valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi" iesniegusi rakstveida paskaidrojumus par prasību, norādot, ka prasību neatzīst pilnībā (lietas 21.-22.lapa).

Atbildētāja paskaidro, ka 1999.gada 28.jūnijā starp atbildētāju kā iznomātāju un prasītāju kā nomnieku noslēgts zemesgabala /adrese/ nomas līgums Nr.1020-Z. Papildus līgumam starp pusēm noslēgtas vienošanās par līguma grozījumiem - 2002.gada 14.februārī un 2003.gada 9.janvārī.

Saskaņā ar 2003.gada 9.janvāra vienošanos par grozījumiem, nomas līguma 6.punkts papildināts ar 6.3.apakšpunktu, kurā puses vienojās, ka gadījumos, ja Latvijas Republikas normatīvie akti paredzēs citu nomas maksas apmēru un tās aprēķināšanas kārtību, vai mainās zemes kadastrālā vērtība, iznomātājs rakstiski paziņo nomniekam par nomas maksas izmaiņām, bet nomnieks apņemas to maksāt saskaņā ar iznomātāja rakstisko paziņojumu, bez papildus rakstiskas vienošanās pie zemes nomas līguma. Nomas maksas apmērs tiek mainīts ar dienu, kad noteikta jaunā kadastrālā vērtība un/vai datumu, kāds noteikts attiecīgajos normatīvajos aktos.

Prasībā norādītos 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta paziņojumus atbildētājs nosūtīja pamatojoties uz Ministru kabineta 2007.gada 9.novembra noteikumu Nr.735 „Noteikumi par valsts vai pašvaldības zemes nomu" pamata, kas noteica jaunu zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību – 1,5% no zemesgabala vērtības privatizācijas vajadzībām uz 2007.gada 1.novembri, nekustamā īpašuma nodokļa izmaiņām un noteikto jauno kārtību no 2010.gada 1.janvāra zemes nomas maksas aprēķināšanai 1,5% apmērā no kadastrālās vērtības.

Uzskata, ka prasītājai kā nomniekam ir saistoši šie paziņojumi bez papildus rakstveida vienošanās pie zemes nomas līguma, jo uz pušu 2003.gada 9.janvāra vienošanās par līguma grozījumiem pamata, ir pielīgta atbildētājas tiesība vienpusēji mainīt nomas maksas apmēru, rakstiski paziņojot par to nomniekam, ja izdarīti grozījumi normatīvajos aktos par valsts zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014.gada 12.februāra spriedumu noraidīta pilnīgi SIA "GRIIN" prasība pret valsts AS "Valsts nekustamie īpašumi" par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu (lietas 63.-71.lapa).

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem motīviem.

Pirmās instances tiesa, ņemot vērā pušu paskaidrojumus un lietā iesniegtos rakstveida pierādījumus, atbilstoši Civilprocesa likuma 92., 93., 94., 95., 96., 97., 104.pantam, konstatēja, ka puses 1999.gada 28.jūnijā noslēgušas zemes gabala /adrese/ nomas līgumu Nr.1020-Z, vienojoties par darījuma būtiskajām sastāvdaļām – līguma priekšmetu un maksājumiem, to apmēru un kārtību; ar vienošanos par grozījumiem pie šī līguma puses

2003.gada 9.janvārī papildinājušas līguma 6.punktu ar jaunu 6.3.apakšpunktu, kas noteic, "ka gadījumos, ja Latvijas Republikas normatīvie akti paredzēs citu zemes nomas maksas apmēru un (vai) nomas maksas aprēķināšanas kārtību; mainās zemes kadastrālā vērtība, iznomātājs rakstiski paziņo nomniekam par attiecīgā nomas maksas apmēra izmaiņām. Nomnieks apņemas maksāt nomas maksu saskaņā ar iznomātāja rakstisko paziņojumu, bez papildus rakstiskas vienošanās pie zemes nomas līguma. Nomas maksas apmērs tiks mainīts sākot ar dienu, kad noteikta jauna kadastrālā vērtība un (vai) ar datumu, kāds noteikts attiecīgajos normatīvajos aktos".

Tiesa, pamatojoties uz Civillikuma 1893., 1895., 1896., 1899., 1902. pantu, un ņemot vērā, ka darījums – pušu vienošanās par grozījumiem 28.06.1999. līgumā Nr.1020-Z par zemesgabala /adrese/ nomu, nav ticis apstrīdēts desmit gadus, secināja, ka iestājies darījuma apstrīdēšanas noilgums un tiesai nav pamata apšaubīt šī darījuma tiesiskumu, tai skaitā paraksta tiesības un īstumu, jo prasītāja ir juridiska persona, kuras vienīgais valdes loceklis un dalībnieks nav mainījies kopš sabiedrības dibināšanas. Līdz ar to prasītājai, atbilstoši Civillikuma 1587.pantam, ir jāpilda ar līgumu piešķirtās saistības.

Pirmās instances tiesa, izvērtējot VAS „Valsts nekustamā īpašuma aģentūra" prasītājai nosūtītos paziņojumus: 2008.gada 3.jūnija paziņojumu Nr.9604, 2009.gada 16.marta paziņojumu Nr.4240, 2010.gada 18.marta paziņojumu Nr.4259, secināja, ka tie atbilst starp pusēm noslēgtā līguma 6.3.punktam, Ministru kabineta 2007.gada 30.oktobra noteikumu Nr.735 "Noteikumi par valsts un pašvaldības zemes nomu" 7., 43., 44.punkta un Civillikuma 1482., 1483. panta noteikumiem.

Tiesa atzina, ka atbildētāja ir pietiekami un ticami pierādījusi savu pretargumentu pamatotību, proti, ka atbildētājai kā iznomātājai ir tiesības vienpusēji, ar rakstveida paziņojumu mainīt pielīgto nomas maksas apmēru līgumā uzskaitītajos gadījumos, par kura tiesiskumu starp pusēm strīda nav.

Tā kā pamatdarījumu, uz kura pamata taisīti apstrīdētie paziņojumi, apstrīdēt vairs nevar, jo iestājies noilgums, pirmās instances tiesa atzina, ka prasība noraidāma pilnīgi, jo apstrīdētie paziņojumi atbilst pušu pielīgtajai kārtībai un pamatam.

Prasītāja SIA "GRIIN" iesniedza tiesā apelācijas sūdzību par šo Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedumu, norādot, ka spriedumu kā nepamatotu pārsūdz pilnā apmērā (lietas 73.-75.lapa).

Apelācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa, noraidot prasību, nav vērtējusi pierādījumus atbilstoši Civilprocesa likuma 97.panta pirmās daļas noteikumiem, kā arī lemjot jautājumus par papildus pierādījumu pievienošanu un prasītājas pieteikto līgumu izvērtēšanu, pieļāvusi acīmredzamu nevienlīdzīgu attieksmi pret pusēm.

Prasītāja norādīja pirmās instances tiesai, ka tiesību norma, ar ko atbildētāja pamato savus iebildumus pret prasību, proti, Ministru kabineta Ministru kabineta 2007.gada 30.oktobra noteikumu Nr.735 "Noteikumi par valsts un pašvaldības zemes nomu" 9.1.punkts un 43.punktu normas ir antikonstitucionālas, tās acīmredzami neatbilst Satversmei un aizskar prasītājas Satversmes 91.pantā noteiktās tiesības uz vienlīdzību likuma un tiesas priekšā.

Prasītāja vērsa pirmās instances tiesas uzmanību tam, ka sagatavojusi konstitucionālās sūdzības projektu iesniegšanai Satversmes tiesā, taču tiesa nav nodrošinājusi iespēju prasītājai vērsties Satversmes tiesā, jo noraidīja lūgumu atlikt lietas izskatīšanu papildus pierādījumu iesniegšanai, kā to paredz Civilprocesa likuma 210.panta pirmās daļas 4.punkts, uzklausot tikai atbildētājas iebildumus pret papildus pierādījumu iesniegšanu.

Pirmās instances tiesa spriedumā, nenoklausoties visu lietas dalībnieku viedokli, noraidījusi arī prasītājas lūgumu par rokraksta ekspertīzes noteikšanu, jo atzinusi, ka nav pamata ekspertīzes noteikšanai. Konkrētajā gadījumā tiesa nav ievērojusi, ka lēmums par ekspertīzes noteikšanu ir jāpieņem atsevišķa procesuāla dokumenta veidā *(sk. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28.nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā.-Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2011., 367.lpp.)*, kas lietas materiālos nav atrodams.

Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskata, ka tiesa, izskatot lietu, ir pārkāpusi pušu līdztiesības un sacīkstes principu.

Pirmās instances tiesa atzina atbildētājas 2008.gada 3.jūnija paziņojumu Nr.9604, 2009.gada 16.marta paziņojumu Nr.4240, 2010.gada 18.marta paziņojumu Nr.4259 par pusēm saistošu, līdz ar to secinot, ka no šiem paziņojumiem prasītājai, atbilstoši Civillikuma 1587.pantam, iestājas no līguma izrietošās sekas.

Apelācijas sūdzībā norāda, ka atbildētājas izsniegtos vienpusējos paziņojumus nevar uzskatīt par tiesiskiem darījumiem, no kā prasītājai varētu iestāties Civillikuma 1587.pantā paredzētās sekas, proti, pienākumu veikt maksājumus paziņojumos norādītajā apmērā, jo tie neatbilst nevienam no Civillikumā paredzētām tiesiska darījuma pazīmēm.

Atbilstoši Civillikuma 1427.pantam, pie tiesiska darījuma būtības pieder tā taisītāju gribas izteikums, bet divpusējā vai vairākpusējā darījumā vajadzīgs visu tā dalībnieku saskanīgs gribas izteikums.

Saskaņā ar Civillikuma 1440.pantu, lai tiesisks darījums būtu spēkā, nepietiek ar to vien, ka tā dalībnieki izteic savu gribu, bet ir vēl vajadzīgs, lai šī griba būtu radusies brīvi – bez maldības, viltus vai spaidiem.

Civiltiesiskie darījumi ir dalībnieku gribas attiecības, to veidošanas, grozīšanas un izbeigšanas pamatā ir jābūt patiesai un brīvi izteiktai gribai, kas, protams, nedrīkst pēc satura būt pretrunā ar likumu *(sk. Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā.-Rīga: Mans Īpašums, 2000., 45.lpp.).*

Svarīga maldība atbilstoši Civillikuma 1445.pantam padara darījumu par spēkā neesošu. Ja pusei nav bijusi griba noslēgt darījumu, tad bez abu pušu gribas sakrituma darījums nevar notikt *(sk. Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā.-Rīga: Mans Īpašums, 2000., 47.lpp.).*

Uzsver, ka prasītāja nekad nav izteikusi gribu 2008.gada 3.jūnijā, 2009.gada 16.martā un 2010.gada 18.martā veikt grozījumus 1999.gada 28.jūnija zemes nomas līgumā Nr.1020-Z, tādējādi tiem nevar būt nekāda tiesiska spēka.

Ņemot vērā, ka prasītāja minētos līguma grozījumus nav parakstījusi, prasītājai nevar iestāties nekādas no šāda darījuma izrietošās tiesiskās sekas.

Saskaņā ar Civillikuma 1470.pantu būtiskas ir tās darījuma sastāvdaļas, kurās izpaužas darījuma veids un tam raksturīgie, jēdzienam atbilstoši pamatnoteikumi. Darījumam ir jābūt pietiekami skaidram un konkrētam, lai būtu iespējama tā izpildes nodrošināšana ar tiesiskiem līdzekļiem un strīdu izšķiršana. Civillikuma 2124.pantā noteikts, ka īres un nomas līguma būtiskās sastāvdaļas ir īres vai nomas priekšmets un maksa *(sk. Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā.-Rīga: Mans Īpašums, 2000., 58.lpp.).*

Pēdējā tiesiski noslēgta vienošanās par jaunu zemes nomas apmēra noteikšanu pie 1999.gada 28.jūnija nomas līguma Nr.1020-Z tika noslēgta 2003.gada 9.janvārī. Citas vienošanās starp prasītāju un atbildētāju nav panāktas, līdz ar to atbildētājas izsniegtie vienpusējie paziņojumi nevar būt par pamatu nomas maksas izmaiņām un atzīstami, par spēkā neesošiem.

Apelācijas sūdzībā, ņemot vērā iepriekš minēto, lūdz tiesu apmierināt SIA "GRIIN" prasību pilnā apmērā.

Apelācijas instances tiesas sēdē atbildētājas pilnvarotā persona /pers. H/ apelācijas sūdzībai nepiekrita un lūdza pilnīgi noraidīt prasību, atkārtojot rakstveida paskaidrojumos izklāstītos iebildumus.

Prasītāja SIA "GRIIN" 2014.gada 19.novembrī telefonogrammas veidā pieteica lūgumu par lietas izskatīšanas atlikšanu, norādot, ka prasītājas

pārstāve /pers. I/ tehnisko problēmu dēļ nevar ierasties uz tiesas sēdi Latgales apgabaltiesā, proti, 22 km aiz Jēkabpils pārstāves automašīnai ir radušās tehniskas problēmas.

Noskaidrots, ka pavēstes par apelācijas instances tiesas sēdi pusēm nosūtītās ierakstītos sūtījumos 2014.gada 22.septembrī (lietas 102.lapa). Konkrētajā gadījumā ierakstītā sūtījumā nosūtot pusēm pavēsti uz viņu juridiskajām adresēm, Civilprocesa likuma 56.panta sestās daļas un 56.[1]panta izpratnē sāk darboties prezumpcija, ka tiesa ir izpildījusi savu pienākumu paziņot izsaucamajai personai par lietas izskatīšanas laiku un vietu.

Turklāt 2014.gada 15.oktobrī pusēm tika paziņots, ka 2014.gada 19.novembrī lietas dalībniekiem ir tiesības piedalīties lietas izskatīšanā, izmantojot videokonferenci tiešsaistē no Rīgas apgabaltiesas.

Civilprocesuālā rīcībspēja saskaņā ar Civilprocesa likuma 72.panta pirmo daļu ir spēja realizēt civilprocesuālās tiesības un izpildīt pienākumus. Tā izpaužas prasības pieteikuma parakstīšanā, līdzdalībā tiesas procesā, tiesas pieņemto nolēmumu pārsūdzēšanā, citu procesuālo darbību veikšanā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 82.panta otro daļu juridisko personu lietas ved to amatpersonas, kas darbojas likumā, statūtos vai nolikumā piešķirto pilnvaru ietvaros, vai arī citi juridisko personu pilnvaroti pārstāvji.

Lietā nav nodibināti apstākļi par to, ka pēc informācijas par pārstāves /pers. I/ nepiedalīšanos tiesas sēdē Latgales apgabaltiesā saņemšanas prasītājai, kuras juridiskā adrese ir Vaļņu ielā 2A, Rīgā, pastāvēja šķēršļi nodrošināt cita pārstāvja pārstāvību, izmantojot videokonferenci tiešsaistē no Rīgas apgabaltiesas.

Ņemot vērā, ka par tiesas sēdes vietu un laiku lietas dalībniekiem paziņots Civilprocesa likuma 56.pantā noteiktajā kārtībā, tad saskaņā ar šā likuma 156.panta pirmās daļas noteikumiem lietu var izskatīt bez prasītājas klātbūtnes, jo SIA „GRIIN" nav ieradusies uz tiesas sēdi bez attaisnojošiem iemesliem. Lai arī Civilprocesa likuma 74.panta pirmās daļas 2.punkts garantē lietas dalībniekiem tiesības piedalīties tiesas sēdē, taču tikai no pašiem lietas dalībniekiem ir atkarīgs, vai viņi šīs tiesības izmantos, vai nē. Konkrētajā gadījumā, neierodoties uz tiesas sēdi, prasītāja šīs savas tiesības nav izmantojusi.

Motīvu daļa

Noklausījusies atbildētājas paskaidrojumus tiesai, pārbaudījusi un novērtējusi lietā esošos rakstveida pierādījumus, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka prasība ir noraidāma.

Civilprocesa likuma 426.panta pirmā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Turklāt saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta otro daļu apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā. Prasības priekšmeta un pamata grozījumi nav pieļaujami.

No iepriekš minētās tiesību normas izriet, ka lietas izskatīšanas robežas apelācijas instances tiesā noteic:

1) prasības pieteikums (atbilstoši Civilprocesa likuma 192.pantam un 426.panta otrajai daļai apelācijas instances tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas);

2) pirmās instances tiesas spriedums (izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā);

3) apelācijas sūdzība (apelācijas instances tiesa izskata pēc būtības prasītāja celto prasību - vai nu pilnā apjomā, vai kādā tās daļā, atkarībā no apelācijas sūdzībā norādītā).

Tādējādi, ievērojot iepriekš minēto, lietā jānoskaidro, vai saskaņā ar Civillikuma 1404., 1410., 1415., 1427., 1483., 1484., 1587.pantu pastāv likumā paredzēti nosacījumi 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta paziņojumu par nomas maksas izmaiņām atzīšanai par spēkā neesošiem.

Pirmās instances tiesa nodibinājusi, ka prasītājai piederošās ēkas ar kadastra apzīmējumiem /numurs/ atrodas uz valstij piederošā zemes gabala /adrese/, kadastra Nr./numurs A/. Ievērojot minēto, 1999.gada 28.jūnijā prasītāja noslēdza ar atbildētāju zemes gabala /adrese/ nomas līgumu Nr.1020-Z, saskaņā ar kuru atbildētāja nodeva un prasītāja pieņēma lietošanā zemes gabalu prasītājai piederošo ēku uzturēšanai un apsaimniekošanai, ko puses papildināja 2002.gada 14.februārī (lietas 4.-8.lapa).

Minētie pirmās instances tiesas konstatētie fakti apelācijas vai pretapelācijas sūdzībā nav apstrīdēti un tādējādi, atbilstoši Civilprocesa likuma 430.panta trešās daļas noteikumiem, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda.

Prasītāja norāda, ka 2003.gada 9.janvārī līdzēji pušu nomas līgumu ar papildus 6.3.punktu nav papildinājuši, līdz ar to 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta paziņojumi par nomas maksas izmaiņām atzīstami par spēkā neesošiem, jo prasītāja tās nav parakstījusi un atbildētāja šādus paziņojumus pieņēmusi vienpersoniski, līdz ar to tiem nevar iestāties nekādas no šāda darījuma izrietošās tiesiskās sekas.

Atbildētāja norāda, ka saskaņā ar 2003.gada 9.janvāra vienošanos par grozījumiem nomas līguma 6.punkts papildināts ar 6.3.apakšpunktu, līdz ar to 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta paziņojumi nosūtīti, ievērojot 6.3.punktā noteikto kārtību. Tādējādi prasītājai kā nomniekam ir saistoši šie paziņojumi bez papildus rakstveida vienošanās pie zemes nomas līguma, jo minētā līgumā 6.3.punktā ir pielīgta atbildētājas tiesība vienpusēji mainīt nomas maksas apmēru, rakstiski paziņojot par to nomniekam, ja izdarīti grozījumi normatīvajos aktos par valsts zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību.

Lietā iesniegta 2003.gada 9.janvāra vienošanās, no kuras redzams, ka puses papildinājušas līguma 6.punktu ar 6.3.punktu, kurā puses vienojās, ka gadījumos, ja Latvijas Republikas normatīvie akti paredzēs citu nomas maksas apmēru un tās aprēķināšanas kārtību, vai mainās zemes kadastrālā vērtība, iznomātājs rakstiski paziņo nomniekam par nomas maksas izmaiņām, bet nomnieks apņemas to maksāt saskaņā ar iznomātāja rakstisko paziņojumu, bez papildus rakstiskas vienošanās pie zemes nomas līguma. Nomas maksas apmērs tiek mainīts ar dienu, kad noteikta jaunā kadastrālā vērtība un/vai datumu, kāds noteikts attiecīgajos normatīvajos aktos (lietas 9.lapa).

Tiesisks darījums ir atļautā kārtā izdarīta darbība tiesisku attiecību nodibināšanai, pārgrozīšanai vai izbeigšanai *(Civillikuma 1403.pants)*. Katrā tiesiskā darījumā jāņem vērā dalībnieki, priekšmets, gribas izteikums, sastāvdaļas un forma *(Civillikuma 1404.pants)*. Tiesību doktrīnā atzīts, ka tie ir tiesisko darījumu raksturojošie elementi, kuriem jāpastāv, lai tiesiskais darījums būtu spēkā *(Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga:Mans Īpašums, 1998, 19.lpp.)*.

Savukārt Civillikuma 2112.pants noteic, ka noma ir līgums, ar ko viena puse piešķir vai apsola otrai pusei par zināmu nomas maksu kādas lietas nodošanu. No šī panta sniegtās definīcijas redzams, ka noma ir reāllīgums vai konsensuāls atlīdzības un līdz ar to divpusējs līgums. Nomas līgumu veido pretēji vērsti apsolījumi dot lietu vai tiesību un pretī – norunāto nomas maksas summu par nodoto lietu.

Likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14.panta pirmās daļas 1.-4.punktā paredzētajos gadījumos ēkas (būves) īpašnieks lieto citai personai piederošu zemesgabalu vai tā daļu, pamatojoties uz likumu. Tādējādi minētās lietošanas attiecības pastāv neatkarīgi no zemes īpašnieka un ēkas (būves) īpašnieka gribas, respektīvi, tām ir piespiedu raksturs. Attiecībā uz šādu situāciju risinājumu gan juridiskajā literatūrā, gan tiesu praksē tiek lietots jēdziens „piespiedu noma". Likumā ietvertais jēdziens „garantētās nomas tiesības" nozīmē, ka šīs tiesības pastāv neatkarīgi no zemes īpašnieka gribas, tātad tām ir piespiedu raksturs. Tā kā piespiedu nomas attiecības ir sakārtojamas, noslēdzot līgumu, bet otra puse atsakās to darīt, tad neapšaubāmi jautājums par līguma noslēgšanu ir risināms tiesā. Senāts jau ir atzinis, ka tiesas spriedums par nomas līguma noslēgšanu šādā situācijā nav atzīstams par tiesas iejaukšanos divu personu darījumā un nav vērtējams kā

Civillikuma 1511.pantā noteiktā līgumu slēgšanas brīvības principa pārkāpums (*sk. lieta Nr. SKC-633/2007*, *SKC-164/2011).*

Taču piespiedu nomas attiecību pastāvēšana, kad attiecīgajā daļā līguma slēgšanas brīvības princips ir ierobežots, neatņem pusēm tiesības grozīt noslēgto darījumu, tostarp jautājumā par nomas maksas apmēru un tās aprēķināšanas kārtību.

Līdz ar to atbildētājas piedāvājums papildināt līgumu ar 6.3.punktu nav uzskatāms par Civillikuma 1415.panta pārkāpumu, kas noteic, ka neatļauta un nepieklājīga darbība, kuras mērķis ir pretēji likumiem vai labiem tikumiem, vai kura vērsta uz to, lai apietu likumu, nevar būt par tiesiskā darījuma priekšmetu, tāds darījums nav spēkā.

Apelācijas sūdzībā prasītāja papildina, ka strīdus paziņojumi atzīstami par spēkā neesošiem prasītājas maldības dēļ, ievērojot Civillikuma 1440., 1444.-1445.pantā noteikto, jo pēc būtības prasītājai nav bijusi griba noslēgt darījumu.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka civilprocesā strīds vienmēr saistās ar noteiktām civiltiesiskajām interesēm. Tā, prasības priekšmets ir ne tikai pats atbildētājam izvirzītais prasījums, bet arī tas, uz ko šis prasījums vērsts. Konkrētajā gadījumā atbildētāja savā prasības pieteikumā, pamatojoties uz Civillikuma 1404., 1410., 1415., 1427., 1483., 1484., 1587.pantu, pēc būtības apstrīdējusi 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta paziņojumu par nomas maksas izmaiņām tiesiskumu, nenorādot nekādus apstākļus par to, ka prasītāja strīdus līguma grozījumu parakstīšanas brīdī bija maldināta un nespēja skaidri paust savu gribu.

Kā jau norādīts iepriekš, saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta otro daļu apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā. Prasības priekšmeta un pamata grozījumi nav pieļaujami. Tādējādi Civillietu tiesas kolēģija nav saistoši apelācijas sūdzībā izklāstītie motīvi par prasītājas maldību un nespēju skaidri paust savu gribu.

Līdzēju gribas izteikums ir katra tiesiska darījuma pamatelements (Civillikuma 1427.pants). Tas ir personas gribas izpaudums, kas vērsts uz noteiktu tiesisku seku iestāšanos. Tiesa uzskata, ka 2003.gada 9.janvārī, grozot nomas līguma noteikumus par nomas maksas apmēru un papildinot to ar 6.3.punktu, līdzēji noteikti izteikuši gribu savstarpēji saistīties, apliecinot to ar saviem parakstiem (lietas 9.lapa).

No prasības pieteikuma redzams, ka prasītāja sistemātiski (no 2003.gada līdz 2007.gadam) maksāja nomas maksu Ls 172,91 ceturksnī, kā tas ir noteikts 2003.gada 9.janvārī panāktajā pušu papildus vienošanās. Par šo apstākli prasītāja arī ir norādījusi savā apelācijas sūdzībā, proti, „ar 2003.gada 9.janvāra vienošanos tika mainīts nomas maksas apmērs uz Ls 172,91 ceturksnī" (lietas 74.lapa).

Prasībā un apelācijas sūdzībā izklāstītie apstākļi nesatur juridiski pamatotu argumentāciju, kas ļautu secināt, ka uz konkrēto līgumu grozījumu noslēgšanas apstākļiem attiecināmi Civillikuma 1415.panta un 1470.panta normās ietvertās definīcijas, jo abas puses 2003.gada 9.janvārī parakstīja vienošanās par nomas maksas apmērā grozīšanu (6.1.punkta jaunā redakcija) un par nomas maksās aprēķina grozījumu kārtību (6.3.punkts), sistemātiski no 2003.gada līdz 2007.gadam abām pusēm to pildot, ko pēc būtības nevar traktēt kā neatļautu un nepieklājīgu darbību, kuras mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem. Pie tam, kā jau minēts iepriekš, pastāvot piespiedu nomas attiecībām, pusēm ir tiesības grozīt noslēgto darījumu jautājumā par nomas maksas apmēru un tās aprēķināšanas kārtību.

Minētais ļauj Civillietu tiesas kolēģijai secināt, ka 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta paziņojumi par nomas maksas izmaiņām tika izsniegti prasītājai, ievērojot pušu līguma 6.3.punktā noteikto kārtību. Respektīvi 2007.gada 9.novembrī stājušies spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.735 „Noteikumi par valsts vai pašvaldības zemes nomu", kas nosaka jaunu zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību un uzliek par pienākumu izdarīt grozījumus līdz 09.11.2007. noslēgtajos valsts zemes nomas līgumos (43.punkts). Taču līguma 6.3.punktā ir pielīgta atbildētājas tiesība vienpusēji mainīt nomas maksas apmēru, rakstiski paziņojot par to nomniekam, ja izdarīti grozījumi normatīvajos aktos par valsts zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību.

Tādējādi prasītājas atsauce uz Civillikuma 1587.pantu par līguma izpildi, 1483.un 1484.pantu par līguma rakstisko formu, nav pamatota.

Civillietu tiesas kolēģija ņem vērā, ka apelācijas sūdzībā prasītāja nav apstrīdējusi 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta paziņojumos norādītos nomas maksas apmērus, tādēļ saskaņā ar Civilprocesa 426.panta pirmajā daļā noteikto tiesa nepārbauda to aprēķināšanas mehānismu un apmēru.

Pamatojoties uz norādītajiem apstākļiem kopsakarā un savstarpējā sakarībā, apelācijas instances tiesa neatrod pamata 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta paziņojumu par nomas maksas izmaiņām atzīšanai par spēkā neesošiem.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pierādījumu jēdzienu, pieņemšanu un novērtēšanu noteic Civilprocesa likuma 15.nodaļas normas, kas izvirza pietiekoši konkrētas prasības pierādījumu pārbaudes un novērtēšanas jomā, tostarp arī to, ka pierādījumi vērtējami vispusīgi, pārbaudot katra pierādījuma būtību. Tādēļ prasītājas norādei, ka pirmās instances tiesa konsekventi nepiemēroja Civilprocesa likuma 97.pantu, nav izšķirošas nozīmes visu lietas faktisko apstākļu noskaidrošanā kopsakarā un savstarpējā sakarībā apelācijas instances tiesā. Tas, ka prasītāja ir neapmierināta ar pirmās instances tiesas pierādījumu novērtēšanas rezultātu, nenozīmē, ka tiesa nav pienācīgi novērtējusi pušu iesniegtos pierādījumus. Turklāt „no vienas puses tā (t.i., pierādījumu novērtēšanas metode) neierobežo tiesu pierādījumu vērtēšanā, bet no otras puses, uzliek tiesai pienākumu sīki iedziļināties katra pierādījuma būtībā, salīdzinot to ar citiem un piešķirt tam to nozīmi, kādu tas pelna pēc savas iekšējās vērtības" *(V.Bukovskis. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga:Autora izdevums, 1933.g., 349.lpp.).*

Lietā no pušu paskaidrojumiem pirmās instances tiesā nodibināts, ka par Ministru kabineta noteikumiem Nr.735 „Noteikumi par valsts vai pašvaldības zemes nomu" prasītāja Satversmes tiesā iesniegusi konstitucionālo sūdzību, taču Satversmes tiesa atteica ierosināt lietu (lietas 58.lapa).

Civillietu tiesas kolēģija atzīst par nepamatotu apelācijas sūdzībā izteikto argumentu par pieteikuma iesniegšanas Satversmes tiesā nepieciešamību sakarā ar minēto noteikumu neatbilstību Satversmei. Kā jau minēts iepriekš, Satversmes tiesa jau atteica ierosināt lietu. Ievērojot norādīto pozīciju, pirmās instances tiesa pamatoti noraidīja pieteikto lūgumu par konstitucionālās sūdzības iesniegšanu, līdz ar to tiesa nav pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kā to norādīja prasītāja savā apelācijas sūdzībā.

Prasītāja apelācijas sūdzībā uzsvēra, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 210.panta 4.punktu nepamatoti noraidīts prasītājas pieteiktais lūgums par papildus pierādījumu iesniegšanu. Šai sakarā Civillietu tiesas kolēģija piebilst, ka:

pirmkārt, prasītāja nav norādījusi kādus pierādījumus vēlās iesniegt,

otrkārt, apelācijas sūdzībai prasītāja nekādus papildus pierādījumus nav iesniegusi.

Apelācijas sūdzībā prasītāja norādīja, ka pirmās instances tiesa noraidot lūgumu par rokraksta ekspertīzes nozīmēšanu (lietas 60.lapa), nav noformējusi lēmumu atsevišķa procesuālā dokumenta veidā.

No Eiropas Padomes rekomendācijas Nr.R(81)7 „Par pasākumiem, kas veicina pieejamību tiesai" 8.punkta izriet, ka dalībvalstīm jāatsakās no tām procesuālajām darbībām, kam nav lietderīga mērķa. Citiem vārdiem, procesuālo tiesību normu ievērošana nav pašmērķis, bet katra procesuāla norma radīta, lai nodrošinātu kāda lietderīga mērķa sasniegšanu.

Līdz ar to lietas dalībnieka lūguma noraidīšana ir tiesas kompetences jautājums un tas vien, ka pirmās instances tiesa pieteikto lūgumu noraidījusi nenozīmē, ka tiesa pieļāvusi pārkāpumu.

Turklāt Civilprocesa likuma 229.panta otrā daļa noteic, ka lēmumu sastāda atsevišķa procesuālā dokumenta veidā vai ieraksta tiesas sēdes protokolā un pasludina pēc tā pieņemšanas.

Savukārt no šā likuma 121.panta satura redzams, ka tiesa atsevišķa procesuālā dokumenta veidā pieņem lēmumu par ekspertīzes nozīmēšanu,

nevis par atteikšanos nozīmēt ekspertīzi. Konkrētajā gadījumā pirmās instances tiesa, pieņemot lēmumu par atteikšanos nozīmēt rokraksta ekspertīzi, ierakstīja to tiesas sēdes protokolā, kas ir pieļaujams.

Tādējādi, ievērojot norādītos apstākļus, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka tika ievērots Civilprocesa likuma 9.pantā iekļautais pušu līdztiesības princips, kas izriet no vispārējā cilvēktiesību vienlīdzības principa, kas nostiprināts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14.pantā, Satversmes 91.pantā, likuma „Par tiesu varu" 4.pantā.

Civillietu tiesas kolēģija ņem vērā, ka prasītāja īstenoja ar Civilprocesa likuma 74.panta otrās daļas 10.punktu un 413.pantu piešķirtās tiesības iesniegt apelācijas sūdzību, kurā sniedza priekšstatu par strīda faktiem, pierādījumiem, tiesību normu traktējumiem un citiem apstākļiem. Apelācijas instances tiesa, neievērojot apelācijas sūdzības motīvus, pilnīgi noraidīja prasību, izskatot lietu analoģiski pirmās instances tiesas nolēmumam.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otrās puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram. Tā kā prasība noraidīta, tad atbilstoši Civilprocesa likuma 41.panta pirmās daļas noteikumiem, no atbildētājas prasītājas labā tiesas izdevumi nav piedzenami.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 33.pantam, viens no ar lietas vešanu saistītajiem izdevumu veidiem ir izdevumi par advokāta palīdzību.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.panta pirmo daļu lietā aprēķināti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu nosūtīšanu apelācijas instances tiesā 3,10 *euro,* kas nav samaksāti iepriekš (lietas 101.lapa). Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta nosacījumiem no prasītājas valsts labā piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas pavēstu piegādi 3,10 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.-434.pantu Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a

noraidīt pilnīgi sabiedrības ar ierobežotu atbildību "GRIIN" prasību pret valsts akciju sabiedrību "Valsts nekustamie īpašumi" par 2008.gada 3.jūnija, 2009.gada 16.marta un 2010.gada 18.marta paziņojumu par nomas maksas izmaiņām atzīšanu par spēkā neesošiem.

Piedzīt no sabiedrības ar ierobežotu atbildību "GRIIN", reģistrācijas numurs 50003252281, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,10 *euro* (trīs *euro* 10 centi).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ieskaitāmi Tiesu administrācijas, reģistrācijas Nr.90001672316, kontā Nr.LV51TREL2190458019000, maksājuma uzdevumā norādot: saņēmēja iestāde – Valsts kase, kods – TRELLV22, maksājuma mērķis – 21499, dati lietas identificēšanai.

Noteikt sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "GRIIN" termiņu sprieduma daļā par ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu piedziņu labprātīgai izpildei 10 dienu laikā pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā. Pēc ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksas (valsts labā) kvīts oriģināls šajā noteiktajā termiņā iesniedzams Latgales apgabaltiesā.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas – 2014.gada 1.decembra, Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Latgales apgabaltiesā un samaksājot drošības naudu 284,57 *euro*.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja L.Mežale
Tiesnese S.Vasiļevska
Tiesnese V.Lohova